

rojnameyo kulturî NEWPEL

Hezîrane (Haziran) 2017

Hûmare: 100

Vaya / Fiyat: 1 TL

hûmara

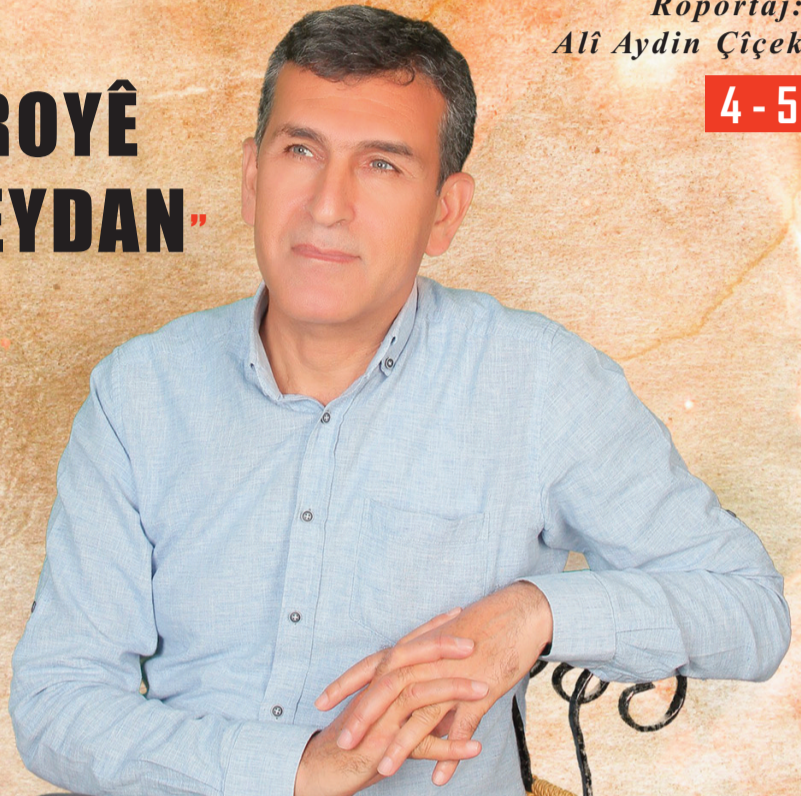
xeyrêne ba

Roşan Lezgîn: “NEWPELÎ KADROYÊ ZIWANÎ ARDÎ MEYDAN”

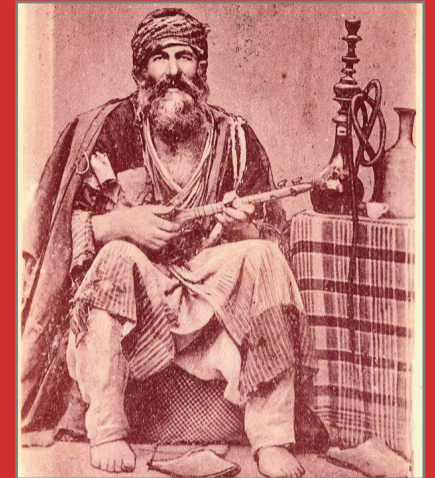
Roportaj:
Alî Aydin Çîçek

4-5

Roşan Lezgîn: “Ma *Newepel* de zîwan zaf pak, winî rafîne, bêqusur şuxilnayo. Sîstem û mentiqê zîwanî gore şuxulnayişê zîwanî zaf muhîm o. Çimkî ti zîwan xirab bişuxilnê, zerar dîyeno zîwanî! Zafê kesan nêşkenê bi kirdkî bifikiriyê û cumle saz bikerê. *Newepel* esas nê hetan ra referans o, heta bi heta do winî bo. Çimkî ma sîstemê zîwanî eslê ci gore zaf bi dîqet muhazeze kerd; muhazekerdişê sîstemê zîwanî nuqtayêka zaf hesas a, ancax filologî tey bivejê ke ma senî hesas têwgêrayê.”

LO-LOYÊ KIRDASÎ
| Murad Canşad |

Baba Aliyê Paşî ke leyê Sey Welîyî de ronîştö, pê nê terzî qayil nêbeno. Vano “Kilamê heqîye vurnê (vurnayê) çarnê (çarnayê) lo-loyê kirdaşî ser!”

3

Rojnameyê *Newepelî* mîyanê bêîmkanîye de; astengî, çetinî û zehmetîyan de bi hawayêko sîstamtîk bî hewt serrî ke weşana xo dewam keno. *Newepelî* bi heşt rîpelanê xo unîversîteyan, partîyan û rêxistinan ra hîna zaf komela kirdan û kirdkî ser o tesîr kerd. Bitaybetî zî kirdkîya nuşteki de bedelîyayişêko zaf muhîm viraşt. Ameye de *Newepelî* ser o do zaf xebatî bêrê kerdîş, tezî û kitabî bêrê nuştîş.

Bi *Newepelî* bedelîyayişo sosyolojîk ke komela kirdan de viraziyayo, ez wazeno bi kilmekî tayê behs bikerî.

Her çî ra ver *Newepel* rojnameyê partîyêk, rexistinêk yan dezgeyêk nîyo. Rojnameyo verîn o ke safî bi kirdkî vejîyayo. Hetê tu partî, rexistine yan dezgeyêk ra fînanse nêbiyo. Naye ra, *Newepelî* ser o îqtîdarê partî, rexistine yan ferdêk nêviraziyayo, azadane û goreyê menfeatê kurdan weşana xo kerda. Şexsanê kirdkîheskerdixan *Newepelî* rê ardim kerdo; vetişê hûmarêk de yew kesî yan zî di-hîrê kesan mesrefê metbea de ardim kerdo. No zî mîyanê komelê kirdan de hişmendîya xebatanê kolektîfan nîşan dano.

Çîyo ke tewr zaf *Newepelî* tesîr ser o kerdo, averberdişê kulturê wendiş û nuştîşê kirdkî yo. Bi wasitaya *Newepelî* seyan kesî dest bi wendiş û nuştîşê kirdkî kerd. Kirdan mîyan ra nuşttoxî û şaîrê neweyî vetî. Seba edebîyatê kirdkî zî kîlleyêkê wendoxan vete orte. Bi kurt û kurmancî, *Newepel* kirdan rê bi wendegeh.

Verê cû kesek bi kirdkî çîyêk binuştêne, zaf tay weşanî estîbî ke biweşanê la prosesê *Newepelî* de kesê ke reya verêne nuştayêk nuştö yan zî eserêko folklorîk arêkerdo, endî weşanayîş de bêçare niyo. *Newepel* seba kirdkînuşan bi merkezê nuştîşî.

Ez vana hema panc ra hîrêyê folklorê kirdkî

Rojnameyê Newepelî û Komelê Kirdan

Welat Ramînazad

nêameyo arêkerdiş û qeykerdiş. Her kes zano, çîyo ke nêro nuştîş vindî beno şono. Her roj hîrê-çar eserê ma yê folklorîkî ha vindî benî şonî. Vera vindîbîyayîşê folklorê kirdan de *Newepel* bi sitareyêk. Keylî eserê folklorîkî, ma vajin estanikî, deyîrî, meselayî, fiqrayî, tarîfê werdî, kayî, çibenokî, nameyê nebatan, mamikî... bi wasitaya *Newepelî* qeyd bîyî. *Newepel* bi merkezê şarnasî yanî folklorê kirdan û seba neslê ma yê ameyeyî bi arşîvêko xurt.

Xebata standardîzekedişê kirdkî bi kovara *Vateyî* dest pêkena. *Newepel* zî seba standardîzekedişê kirdkî bi qonaxêko zaf muhîm. Çîyêko bîn o zaf muhîm ke *Newepelî* kerd no yo, fekê mintiqayanê ciya-ciyayan yê kirdkî qeyd kerdî û bi yewbînî dayî şînasnayîş û zanayîş.

Berê asinênî yê zindanan şikîti, rewşa kirdan resnaye esîranê kirdan û zindanan ra bi vengê esîranê kirdan. Ewropa da, Amerîka û cayanê bînan de xo resna dîyaspoarayaya kurdan. Hesreta înan a welatî rê bi boya çengêkê herrîya welatî.

Bajarî, qezayî, dewî û mintiqayan û cografyaya Kirdaneyî û Kirmancîye dayî şînasnayîş. Derheqê cografyaya kirdan de hişmedîyêka raşte viraşte.

Mîyanê kirdan de yew bawerîya ke bi kirdkî rojnameyêk bêro weşanayîş çin bî. *Newepelî* na bawerîya korfehme şikite. Nawit her kesî ke bi temamî bi kirdkî rojname weşanîyeno...

Bedelîyayîşê sosyolojîkî ke *Newepelî* mîyanê kirdan de kerdê mi bi kilmekî behs kerdî la merdim ser o xebata hîra û xorîne bikero tesîrê *Newepelî* hîna zaf vînenö.

Ma kurdan mîyan de çîyo ke hîni tam bi sîstemê xo ronîştö û beno tradîsyon, beno kevneşopî yan yeno vindarnayîş yan zî peynî danê ci. Sey kovara *Şewçîla* û *Rojnameyo Zazakî*.

Vetîşê kovaran û rojnameyan raşt a zî zaf çetin û zehmet o. Ez nêzano çiqas raşt a, ez pêhesiyayo ke *Newepel* hûmare xo ya 100. ra pey weşana xo bivindarno. Kesê ke *Newepelî* vejenê zaf zehmetîyan ancenî, xora hêz û quwetê her kesî heta cayêk esto. Ez nêwazeno xoperestane qisey biko la ez hêvî kena ke *Newepel* weşana xo dewam biko. Di aşmî ra beno, hîrê aşmî ra beno, çar aşmî ra beno... Ganî kê weşana xo dewam bikero û bîbo rojnameyê kirdanê se serran.

Ez hêvî kena ke kovara *Şewçîla* û *Rojnameyo Zazakî* kotî de mendê, uca ra dewam bikerê. Ez wazeno bi yew perse nuştayê xo biqedêno. Gelo *Newepel* hewt serrî dahîna weşana xo dewam bikero, do senî hawa tesîr bikero, komelê kirdan de çî bedelîyayîşan bivirazo?

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Ma resayî hûmara 100. ya *Newepelî*. Tam bî şeş serrî û çar aşmî ma bê mabeyn nê rojnameyî vejenê. Tarîxê ziwanê ma yê nuşteki de, mîyanê şarê ma de pêardîşê kulturê wendiş û nuştîşî de, perwerdekerdişê nuşttoxan de, averberdişê edebîyatê ma de rolê *Newepelî* çi bi, tesîrê xwu senî bi, do îstîqbalê kirdkî ser o senî tesîr bikero... Ê ke biwazê, wa badê pey xwu rê ser o munaqeşe bikerê. La ez naye vajî, rojnameyêko sey *Newepelî*, beno ke seba sewbîna mîletan şertanê normalan de xebatêka basîte bo, labelê seba ma kirdan, seba kirdkî xebatêka tarîxî bî. Gereka merdim şertanê wextî gore, rewşa kirdkî zî bigêro verê çimî hema bala xwu bido ser.

Heme detayê nê prosesî nika sey şerîdê filmî verê çimî mi ra vîyarenê. Wina aseno ke zaf çîyan mi de xorîn tesîr kerdo! Coka ez xwu wina hîs kena, seke nê se hûmaran dir mi zî se serrî emir kerdo. Prosesê *Newepelî* seba mi tecrubeyêko zaf giran bi...

Nê welatî de sey kurd ameyîş dinya, kurd biyayîş, xwura zehmet o. La esas, heyat de sey kurd ciwîyayîş, sey kurd mendîş, sey kurd fikirîyayîş, mucadeleyê kurdîtiye dayîş zehmetêr o. Çiyo hîna zehmet, mîyanê ma kurdan de aîdê hereketêk nêbîyayîş, boça kesî nêbîyayîş, tena sereyê xwu têwêgêrayîş; hele mevajê ke fikrê xwu beyan kerdiş, muxalefet kerdiş; qisey kerdiş, nuştîş, verê çimî de biyayîş, tim eysayîş... hende zehmet o ke mumkin nîyo ez bieşkî îfade bikerî, ancax merdim biciwîyo.

Verî ke ma dest bi vetîşê *Newepelî* bikin, mucadeleyê kurdîtiye de zaf rey keyeyê mi talan bi, ez îşkencexaneyan ra vîyarta; kiştîş ra, merg ra felitîyaya, mehkemayanê dewlete de mehkeme biya... La ez qasê se ra yewê prosesê vetîşê *Newepelî* nêqefilîyaya. Çira? Çimkî muameleyê qismêk însananê ma zaf xirab o; merdim înan dir hende beno rincan ke hal ra keweno, merdimî de enerjî nêverdenê, merdim helak beno... Vera tehdaya dewlete de canê mi zaf dejabi la prosesê *Newepelî* de zerrîya mi xorîniye ra dejaye, ruhê mi de birîni abîyî, bawerîya mi derbê giranî girewtî...

Xirabîye tehl a; ez nêwazena zêde behsê xiraban û xirabîya înan bikerî. Ez nêzana sewbîna mîletan de senî nê, la hereketê ma yê sîyasî usûl ra teber ê; exlebê terefdarane înan zî wuşk, teng û bêrehmê ê. Hereketê ma yê serdestî esla nêwazene kontrolê înan ra teber yew dînamîk bibo, vanê gereka her çî binê hegemonyaya ma de bo. Heta ke ti nêbê tabîê înan, ti bîat nêkerê, ti îdeolojîya înan qebûl nêkerê û înan rê gempay nêkerê, esla heqê heyatî nêdanê to! Her tewir tehdâ û zulm kenê; înfaz kenê, lînc kenê, îzole kenê, bêrûmet kenê, pay geyrenê şeref û heysiyetê merdimî ser... Hem kenê hem nêverdenê kes dejê xwu îfade bikero vajo "ax" zî. Neke tena hereketê sîyasî, tayê merdimî zî estê, bitaybetî na xebata ziwanî de, nêwazene înan ra teber behsê yewna kesî bibo, gereka her çî înan wa beste bo, eke nê, merdimî bi ganîfî belênenê!

Qismêk însane ma estê, gama ke bi kirdkî çiyêk nusene, seke tutî xwu rê banik virazê, seke xwu rê yarî bikerê, winî nusene. Tabî ma zaf zêde musamehe nîşan danê, înan teşwîq kenê,

ma heyran-qurban kenê. La ma se kenê bikin, cidîyetê mesela ra dûrî xwu kenê domanek. Qismêk estê, bi nuştîşê çend nuştayan seke şiyê peyê Koyê Qafî ra sereyê xozî ardo, gereka ma tim ezet û îkram de qusur nêkin. Qismêk zî derdê înan ziwan û mîlîyet nîyo, derdê înan ê bi xwu yê. Senî xwu sey nuşttox vejê meydan, senî bibê namdar, senî nê karî ra îstîfade bikerê! Tewr zêde na kategorî hisîyatê ma suîstîmal kerd; bêhurmetî nê hawa merdiman ra ameye. Homa îsleh bikero...

Prosesê xebata *Newepelî* de ma zaf kurdê şithelalî, bieslî, durist û qedîrşinasî zî dî. Ez nika wazena yew bi yew nameyê înan bi hurmet tîya zikr bikerî la ez tersena ke nameyê yew-di kesî xwu vîr ra bikerî, mehcûb bibî. Nê însane ma yê ezîzî zereyê zerrîya mi de tim pîroz ê. Hezar bar şukir ke mîyanê mîletê mi de merdimê winasî estê. Homa yewê înan bikero hezar. Eke înan ra nêbîyene, mumkin nêbi ke derdê êyê bînan biameyne antiş.

Zaf çî benê vindî şinê, ma zî benê herre şinê. La ma dima eserê ma manenê. Mi fihristê 100 hûmaranê *Newepelî* bi detay amade kerdo. Ez tayê îstatîstîkan tîya bidî. 100 hûmaranê *Newepelî* de 61 cinî, 300 camêrd, nuştayê 361 kesan weşanîyayê. Nînan ra nuştayê 44 kesan yan neqil biyê yan zî tercume yê. Înanê bînan raşteraşt *Newepelî* rê nuştê. Nînan ra zî 250 ra vêşêr kesan reya verêne *Newepelî* de dest bi nuştîş kerdo, bi seyan merdimî zî *Newepelî* dir musayî wendişê kirdkî. Înanê ke *Newepelî* de dest bi nuştîş kerd ra davîst kesî, her yew kitabêk yan çend kitabê xwu weşanîyayê.

Aksaray ra bigîre heta bi Gimgim, Erzingan ra bigîre heta bi Motkan, Dêrike ra bigîre heta bi Alduş, her cayê ke tede kirdkî (kirmanckî, dimilkî, za-

zakî) qisey bena ra merdiman *Newepelî* de nuştê. Nînan mîyan de kurmanckî zî estê, weşana *Zazakî.Net* û *Newepelî* dir musayê kirdkî. Hepisxaneyan ra zî zaf nuşttoxê ma estê. Tim meylê mi hepsîyanê ma ser o biyo, çî destê mi ra ameyo, mi înan rê teksîr nêkerdo.

100 hûmaranê *Newepelî* de 44 hikayeyî, 341 şîirî, 319 xeberî, 319 nuştayê derheqê ziwanî de, 590 nuştayê muxtelîfî û meqaleyî, 81 sanikî, 137 meselayî, 67 roportajî, 32 kayê domanan, 49 fiqrayî, 53 deyîrî, 6 nuştayê cigêrayîşî, 34 mesajî, 42 tarifê werdî û gelêk nuştayê bîni yê sey mewlidî, efsaneyî, çibenokî, mamikî, lorîgî, îdyomî, vateyê verênan, miqlatikî, lezvatayî, karîkatur û fotografî weşanîyayê.

Seba kirdkî nê heme sey xezîna yê, eke arênenîyene û qeyd nêbiyene, pêro biyene vîndî şiyene. Çi nuştayî, xeberî û sewbîna çiyê ke *Newepelî* de weşanîyayê, seba ke rîpelî bibê pir nîyê, muheqeq tede melumatê muhîmî ke xîtabê tarîxî kenê estê. Roja ke weşanîyayê zî ewro zî, se serrî badê pey zî bêre wendiş ancî eynî qîymet de yê.

Welhasil tu serkewtîş bê bedel nêbeno. Coka çî beno wa bibo, destpêk ra hetanî peynî prosesê *Newepelî* tecrubeyêko muhteşem bi. Ma bi sidqo saf, bi zerrîya panke, bi hîsanê masuman, bi rîyêko sipî xwu rê ziwan û mîlîyetê xwu rê xîzmet kerd. Wa keda ma seba welatê ma, seba mîlet û mîlîyetê weş helal bo. Bimanên selamet.

Mesrefê hûmara verêne Mamosta **Fatma Nêribije** û mesrefê na hûmare zî Kek **Ahmed Qasimoglu** (Ehmedê Dirihî) da, ma înan rê yew bi yew sipas kenê.

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- Nameyê erdê kirmancanê/zazayanê corî
- 2- Mîyanê "bira"yî - Awke - Mîyanê musulmanan de zîyaretkerdişê Meke/Kabeyî
- 3- Rastîye, heqîqet - Herfê bêvengî yê "wina" yî
- 4- Di - Kîra, deman

- 5- Sukûnet, huzur - Edebîyatkar
- 6- Sêwire, sêwiye; kesa ke piyê xo merdo
- 7- Goya, yanî, qaşo - Sîyayê çimî
- 8- Rêwike, kedike; meşka qijkeke - Ezayî, tezîye
- 9- Sembolê argonî - Mektube - Mîyanê "qela"
- 10- Albumê Erdogan Emîrî - Kird, kirmanc, dimilî

Cewabê Hûmara Verêne

1	Q	I	N	A	K	U	T	I	K	Î
2	E	N	E		E	Y	A		O	L
3	D	E	W	A	R		P	A	L	A
4	Ê		A	M	Î	N		R	O	C
5	N	A	L	E		Î	Q	A	Z	
6	A	M	E	Y	E	N	E		E	Z
7	Y	Î		E	Z	A	Y	Î		E
8	E	R	A		A	N		C	E	M
9	N	A	L	Ê	N		Z	A	M	A
10	E	L	A	M		C	Î	R	A	N

CORA-CÊR

- 1- Nameyê erdê kirdanê/zazayanê cêrî - Bi fariskî awe
- 2- Vengvetîşê şêran; irayîş, hurmehurm - Henare, fêkîya narêran
- 3- Adayene, kendiş
- 4- Mamosta; kesa ke malimîye kena - Rojêka hewteyî
- 5- Eksê bejikîye - Roxonayîş, qebulkerdiş
- 6- Netênî, netîye, zelalîye - Cenet de yew baxçe

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

- 7- Naşî, keso ke westayê karê xo nîyo - Halo sade yê zemîrê "mî" yî
- 8- Mîyanê "dîha" - Mercek
- 9- Tekrî, çîyo ke tena yew rîyê xo esto - Egoîst, ezek
- 10- Xerîb, pêşe - Beyraqe

LO-LOYÊ KIRDASÎ

Murad Canşad

Sey (Seyîd) Welî ocaxa Seysabunan ra yo, murşîd o, yanî pîrê pîran o.

Hîyerarşîyê dînî yê dêrsimijan gore talibî estê, pîrî estê, pîrê pîran estê. Kesê mensubê eşîran talib ê, şonê destê pîran. Kesê mensubê ocaxan pîr ê; mîyanê taliban de gêrenê, seba îbadetî cem girê danê, seba helkerdîşê meselayan cemat ronanê. Yê ocaxan zî pîrê xo estê. Yew ocaxe yewna ocaxe rê pîrîye kena. Bi no tore xas û am, her kes wayîrê pîrî yo. Mesela, ocaxa Kurêşan esta, ocaxa Babamansuran esta, ocaxa Seysabunan esta... Babamansurî Kurêşan rê pîrîye kenê, Seysabunî Babamansuran rê pîrîye kenê... Seba ke pîrê pîran ê, Seysabunan rê murşîd vajîyeno.

Sey Welîyê murşîdî cem girêdayo, cemat ronayo, tembur cenayo, kilamê heqîye vatê... O, pîyê hozanê pîlî Sey Qajîyî yo. Sey Qajî tembur û cemat ey ra musayo. (Hîrê hozanê ma yê pîlî estê ke çiman ra sefil biyê; Sey Qajî, Huseyîn Doganay û Rêncber Ezîz)

Sey Welî şono Muxundîye, dîyarê talibanê xo. Muxundîye dewa Babamansuran a. Seba ke ê zî pîr ê, tembur û cem-cemat zanênê. Çend merdimî yenê pêser; Babamansuran ra yewer tembur gêno, kilamanê heqîye vano, yanî kilamê ke cem de vajîyenê... La terzê mîrikî çîya yo. Bi kirdaskî (kürmanckî) vano. Baba Alîyê Paşî ke leyê Sey Welîyî de ronîştö, pê nê terzî çayil nêbeno. Vano "Kilamê heqîye vurnê (vurnayê) çarnê (çarnayê) lo-loyê kirdasî ser!"

Sey Welî nê halî û nê îtirazî ser o yew şîire/deyîre vano:

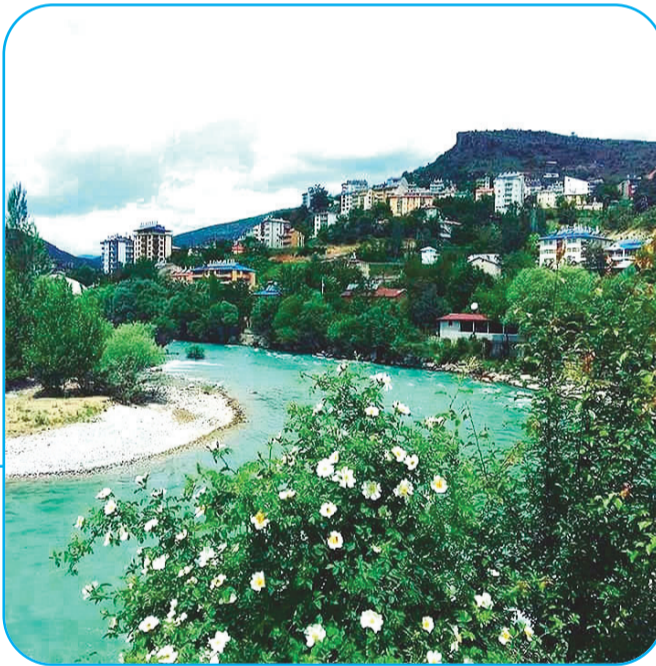
"Hurendîya xo ra wuşt ra Baba Alîyê Paşî
Va ke "Ez nê babayanê Muxundîye rê se vajî!
Nê Babamansurê ma ke ortê Şadîj û Îzolî ro şî
Kilama heqîye vurnê, çarnê lo-loyê kirdasî." (1)

Sey Şadîyan û Îzolan tayê talibê Babamansuran kirdasê. Nê her di Dêrsim de eşîrê kirdasanê. Babamansuran ra seba ke mîyanê înan de pîrîye kerda, zîwanê ci musayo, şîyê kirdaskî ser.

Şîira/deyîra Sey Welîyî de bi termanê cem û cematî temburî ferqê kürmanckî (zazakî) û kirdaskî vejîyeno. Kürmanckî wayîrê prestîjê pîlî ya, zîwanê kilamanê cemî yo. Kilamê heqîye bi kürmanckî vajîyenê. Kirdaskî duştê kürmanckî de wayîrê giranîye nîya. Seba ke dengbêjê kirdasan deyîranê xo de "lo lo loo..." vanê, derg kenê û kenê, ci rê vato "lo-loyê kirdasî".

Yew fiqra esta. Vanê yew kirdas û yew laz pîya raywanîye kenê. Hedura xo nêameya, xo rê kayêk peyda kerdo. Vato ma bi dore wenişê paştîya yewbînan ser, deyîre bivajê heta ke qedîyena. Kamî ke deyîra xo qedênaye wa biyero war, oyo bîn wenişo paştîya ey. Verî laz wenişto paştîya kirdasî ser, "haah-huuh" kerdo, reqîşîyayo, deyîrêka lezgînî mîyanê yew-di deqayan de vata (xora deyîrê lazan lezgînê, rew qedîyenê) û ameyo war. Dore ameyo kirdasî ser. Kirdas paştîya lazî ser o sey kemera girane ca biyo, dest berdo kerikê goşê xo û vato "De lo loo, loo-loo-loo..." Giran-giran deyîra xo vata û vata. Laz bin de betilîyayo, vato "No lo-loyê to hîna nêqedîya?" Kirdasî vato "No lo-lo yo, hîna lê-lê zî esta."

Mîyanê sîyaset û îdeolojîyan de zaf merdimê ma estê ke doza "kurdênî" de bedelo giran dayo. Îşkencexaneyan ra vîyartê, zîndan de mendê, her çeşît ra vêşanî û têşanîye dîya, dej anto, qehr û qotik anto. Canê xo qerîşîyayo, kangren bîyo; bêçîkê xo dayê, dest û lingê xo dayê. Senî ke Nadîre Guntaş Aldatmaz romanê xo *Piltane* de vana, mayîni binê linge de teqayê, parçeyê xo hewa ra çarîxîyayê varayê bi ser.

Perr û peyê nê merdimanê ma çend cayan ra şîkîyayê ke pê platînan îdare kenê. Letikê bombayan biyê letikê canê ci. Dedektor her cayê înan ser o alarm dano piro. Wexto ke "bero hasas" ro vîyarenê vîzzayîş gineno berî ro ke şîma vanê dê wesaîto bombakerde yo!

Nê merdimanê ma hende çîyê xo dayo, zîwan û kultur zî nayo ser!

Kürmanckîya xo eşta, bi nameyê "kurdênî" şîyê kirdaskî ser. Eke şîma bivajê; wayê, bira no çî hal o. Ê do şîma rê bivajê ez asîmîle biya. Tabî manaya asîmîlasyonî verê înan de bedilîyaya. Ê sey serkomarê tirkî nêvanê "Asîmîlasyon sucê merdimîye yo!" Vanê çîyo normal o, beno, problem niyo...

Nê merdimanê ma ra tayê estê ke halê xo "mîlî-biyayîşî" ser îzeh kenê. Berz-berz ewnîyenê zereyê çîmanê to ra, seke bivajê ti dewrê qîlan-qebîleyan de mendê, bi kürdkîfîkasyonê tirkî vanê "ez ulusal-laşmîş biya!"

Nê meseleyî de qusur û qebhetê kirdaskî çin o. Kirdaskî zî peyêna peyêna zîwanêko bindest û bêstatu yo. Hetêk ra erebî koçenê, hetêk ra tirkî hetêk ra farsî...

Ez nêvana nê merdimê ma qey kirdaskî musenê. Ez bi xo zî kirdaskî musaya û mi rê faydeyê xo zaf biyo. Bi nezerê mi, kurdî xo mîyan de zîwananê/lehçeyanê yewbînan çîqas bizanê hende baş beno. Kurdê ke doza millet û welatê xo de aktifê, wa tewr kêmi di zîwanan/lehçeyan bizanê. Senî ke welatanê bînan de wendekarî mekteban de hîrêçar zîwanan musenê, mektebanê kurdan de zî wendekarî wa yew-di zîwananê milletê xo bîmusê.

Halo ke ez behs kena, no hal niyo. Nê merdimê ma zîwan û kulturê xo eşto, bi nameyê "kurdênî" şîyê kirdaskî ser. Merdim bi no hawa ne beno kurd ne zî beno mîlî. Kirdaskî zî nêbeno zîwanê kurdan, beno "lo-loyê kirdasî".

Merdim çend zîwanan bizano; fezîlet o, pîlî ya. La zîwanê xo bierzö; cehalet o, cahilî ya.

(1) Dr. Daimi Cengiz, *Dizeleriyle Tarihe Tanik Dersim Şairi Sey Qajî*, Horasan Yayınları, İstanbul 2010, r. 172-3 (Hetê alfabe û rastnuştîşî ra mi tayê çîyî vurnayî. M.C.)

RUHÊ BAJARAN ZÎ ESTO

İdrîs Yazar

Serre 2010, goreyê hesabê verênan diwêşê aşma gulane bi. Rojan ra yan çarşeme yan pancşeme la verê camîyan seke çelabalix asayêne herhal îne bi. To fîstanê xo yo tewr rindek dabi xo ra, to vatêne "boya dayika min û boya şarîstanê mi ci ra yena." Porê to akerde, seke gilê valêre Munzur de têşîyeno ameyne rîyê mi ser. Ma Garapêtê Xaçoyî goştarîtêne, qasê nê koyan vengêko efsunin, qasê ruhê ma vengêko birîndar. Ancî goreyê vateyê verênan no bajar ruhê tebîetî bi. La min û to nêdî belkî ma nêvînenî zî. Rengê xo koyan û çemanê xo ra girwtbi. Ax zerrîya koyan daxnaya, her tîtalikî ser o yew qûle, çemo azad kerdo hepsî, roje bi roje rengêk mireno. Derba nê bajarî xorîn de ya, nezan senî bivîno! Awirê ma ginenê melodîyanê Munzurî, zergunîya daranê mazêran, awirê ma ginenê yewbînan, ax ez û ti ma teyrê perşîkneyî. Emrê şayîya ma kilm o, sey gulnîxwînanê ke Koyê Munzurî xemilnenî. Ma caran nêresayê xeyalanê xo. Herrîya xo ra dûrî, ax herrîya xo de ma xerîb! Ma bîyê parçeparçe, ma bîyê xîç û niheyî û lêr bîyê dûşan ra.

To vatêne "Ez û ti ma henzar kîlometreyî yewbînan ra dûrî bê zî eynî dejan ser o henzar rey ma hesiran rişnenî..." Ma heme tehman ra dûrî mendî,

heme vengî zerrîya ma de bî şîware, ax heme rengî çîmanê ma de... Qandê heme vengê qedexeyan, wa mergê ma tîya de bo. Seba nalînîya Munzurî, seba vengê linganê pezkovîyan, seba raştî; raştîya ma ax vengê estikan. La ihtimalêko dûrî yo ez zana, ti zana. Her rindîye ma ra dûrî.

Yew vîrameyîş beno xulasaya heyatê insanî. Ha to rê, ez hewna tîya de ya, serre 2017, goreyê hesabê verênan ney la adar a. Ez temaşeyê lêlîya Munzurî kena, temaşeyê rîyanê esmeran û dirbetînan, tebîeto bêgan, asîmano xumamin, her çî ha neçar her çî birîndar. Her kuçe ra tewr zaf panzerî vîyarenê, awirê mi veng-varîfî, zerrîya mi sey bîro ke kemerî debiyê. Na herrîya min a, ez nas kena la nê insanî kam î? Kamca yo şarê mi, ti kamca ya? Kamcîn tablet mi ano to het, kamcîn rêçe ser o qewmê mi? Ez nika dinya ra dûrî ya, to ra dûrî, vîrê Dêrsimî de... Vengê Garapêtê Xaçoyî beno Zulfiqar û ruhê mi de şîno war. Ez û Munzur ma hesiran rişnenî, Dêrsim seraser beno keder, beno birînêka hare. Çend henzar kîlometreyî esto bêntarê ma de, ax hesirê to ha damaranê kamcîn herrî ra şîne war?

Dêrsim, 03.03.2017

NEWPELÊ MA

Sipas kek Roşan û nuştöxanê bînanê Newepelî rê...

Şîma temenderg û destweşî bê
Qelema zêre dir zerrgeşî bê
Şîma kenê no xizmeto zêrîn
Seba zîwanê ma, rind û şêrîn
Na xebata şîma, way û biray
Nêşîna vîr a keda şîma çî ray
Mêrxas û jinxasê ma verî ra
Waştö war xelesnê xeterî ra
Ê bav û kalan o, zîwano delal
Zey awa hênî yo, pak û zelal
Hewl bidên şarê bajar û dewan
Wa vinî nêbo no şêrîn zîwan
Zîwano şêrîn zey hengemînî
Bê ê canê min beno birînî
Bê Newepelî ez bena mehûn
Fekê min zî beno tehl û gizûn

Mihanî Licokîc

Roşan Lezgîn: “Newepelî kadroyê ziwani ardî meydan”

Mamosta, hûmara seyine ya Newepelî bim-barek bo. Tecrubeyê nuştoxîya to û Newepelî pêra beste yê. Şima senî dest pêkerd? Ti eşkenî sere ra behs bikerî?

Nê şertan de, bi nê îmkanan, safî bi kirdkî pê-sero vetişê se hûmaranê rojnameyêk hende asan nêbi! Eger şûrê milî çinê bo, eşq û heskerdişê ziwani ra nêbo, nê karî nêbenê. Ma xwu vîr ra nêkin, seba ma kurdan xebata ziwani waro tewr sereke yê miletbîyayîşî yo. Xebata edebî zî, seba xurtkerdişê nasnameyê ma yê milî xebata tewr sereke ya. Ez bi xwu însa ra, yanî awankerdiş ra bawer kena. Êyê ke vanê ma xelaskerdox ê, ma do şima bixelisnin, ma do şima azad bikin ra ez bawer nêkena!... Serra 1991 ra mi dest bi nuştîş kerd, mi çend nuştêyê kilmekî tayê kovaran rê şawitî. Û destpêkê 1996î ra êdî ez daîmî nusena. Nuştêyê mi zaf kovar û rojnameyan de weşaniyayî. Dima têkilîya min û *Grûba Xebate ya Vateyî* virazîya. Axir înternet kewt cuya ma. Çend kurdan 2005 de bi nameyê *NetKurd* yew keyepelê înternetî akerdbi. Mi bi kirdkî, ge-ge zî bi kurmancî înan rê xeberî û nuştêyî şawitêne. Dima înan ez zî kerda admîne keyepelî. Bi no qayde hem bi kirdkî nuştîşê xebatan de hem zî sey admîn bikarardişê keyepelê înternetî de tecrubeyê mi virazîya, ez zaf çî musaya.

Nika kirdkîya nuştêkî zaf aver şîya. Verê cû bikarardişê ci sey ewroyî nêbi. Kirdkîya ma esas ziwane qiseykerdişî, ziwane dewe bî. Ma no proses de kirdkîya nuştêkî zaf aver berde, kirdkî de evolasyon virazîya, yanî ziwani tekamul vîyarna. Enê çî winî xwuvero nêbi...

Serra 2009 de bi pêşniyaz û ardimê Sidqî Zîlanî ma keyepelê *Zazakî.Net* akerd. Nuştêyo verên yê *Zazakî.Net* de mi behsê kêmanîya kadroyanê kirdkî kerdo. Ez winî bawer kena, eke mîyanê yew miletî de se-di seyî kadroyê başî bibê, kulturê ê miletî, ma vajin ziwani, edebîyat, huner û nasnameyê milî yê ê miletî zindî benê, aver şinê, kemilîyenê. Yanî yew şar bi kadroyanê xwu beno milet. Coka ez tim xebitîyayêne ke kadroyê ma, aktîvistê ma, wendox û nuştêxê ma bizêdîyê. Mi her roje çend xeberî, nuştêyî û sewbîna melumatî keyepelê *Zazakî.Net* de weşanayne. Eno keyepel nika zî înternet de arşîvo tewr dewlemend û muhîm yê zazakî yo. Zaf kesî sayeyê *Zazakî.Net* de bi kirdkîya nuştêkî, bi kovaran û kitabênê kirdkî hesîyayî, xebatanê nuştêkî yê kirdkî ra xeberdar bîyî. Ciwanê ma yê ke unîversîteyan de wanenê, êyê ke lîsanso berz kenê, kesê ke nusene, kesê ke zazakî ser o xebate kenê, hemîne *Zazakî.Net* ra îstîfade kerdo û kenê.

Destpêkê serranê 2000î ra pey Tirkîya de yew nermayî zî dest pêkerd. Ma çend kesî ameyî têhet, ma waşt yew komele awan bikin. Axir hamnanê 2010î de bi hawayêko resmî ma Ziwan-Kom na ro. Ronayîşê komele dir epey teşqeleyî zî vejîyayî. Her kesî hetêk ra çîyêk vat. Tayê kesan vatêne bêrn komela Kurdî-Derî. Tayê hevalanê ma yê bînan zî zaf teng ewnîyayî, va, şima komele ronê êdî ma yewbînan ra aqîyenê! Û winî zî kerd. La ma sebat kerd û xebata komele dewam kerde. O wext mi Diyarbekir de kursê kirdkî dayêne. Gama ke mi Odaya Tebîban a Diyarbekirî de kurs dayêne, tayê kursîyeran, sey heqê min ê kursî xwu mîyan de bineyke pere da arê. Reya verêne bî ke xebata kirdkî ra pere kewtêne mi dest. Ma her di hûmarê verênî yê *Newepelî* bi nê pereyî vetî. Ewilî ma waşt bulten vejî, la dima ma kerd rojname. Zaf baş biyo ke ma *Newepel* vet û winî dewam kerd.

Roportaj: Alî Aydın Çiçek

O wext rewşe senî bî, reaksiyon senî bî, seba Newepelî kamî se vatêne?

Welat de, Diyarbekir de, seha de, winî xwuser xebata kirdkî karêko zaf riskin bi! Helbet keyfê tayê însananê ma ame, bi heyecan la bineyke zî bi heyret bala xwu dabi ma ser. Tayêne zî seke ma suc kerdo, eleyhê ma de xebitîyayî, zaf kesî eleyhê ma de xebitîyayî. Mesela, çend kesan bi nîyeto xirab komele de ca girewt. Destpêk de înan zere ra zaf ma eciz kerdî, ma meşgul kerdî, dima zî abiriyayî şîy. Tayêne zî teber ra; derdorane cîya-cîyayan, her hetêk bi yew motîvasyon gala ma kerd. Tayêne vatêne “çira Sidqî Zîlan tede esto.” Oxro ke nê camêrdî tim hetê ma kerd. Tayê kesan vatêne “Zazakî û qezete!” Tayêne vatêne “Azadîya Welat de binusen, qey şima cîya kenê?” Tayê kesan yew cumle yan yew vateyê ma ra manayê bêteleqeyî vetêne û gala ma kerdêne. Tayê şexsan, seke ma bi vetişê *Newepelî* û *Şewçîla* vernîya kovaranê bînan girewt, eşkera yan nîmite eleyhê ma de xebitîyayî. İnan tim sereyê mi nequr kerd! Oxro ke hem *Zazakî.Net* de hem *Şewçîla* de hem *Newepel* de nuştêxê xwu ma bi xwu ardî meydan, ma kadroyî sifir ra perwerde kerdî. Ma vernîya xwu de bi destê xwu seha akerde. Xwura hetê xebata kirdkî ra sehayêka bakîre, sehayêka çol-beyare estbî. Ez vana, nika zî zaf sehayê bakîrî estê ke ganî tede xebata kirdkî bibo.

Zaf nuştêxê ke ma dir dest bi nuştîş kerd, dima sewbîna kovaran û rojanmeyan de nuşt, televîzyonan û rojnameyan de xebitîyayî. Nuştêxan û wendoxanê ma ra qismêko muhîm şî unîversîteyan de lîsanso berz kerd. Ez milîyetê xwu ra hes kena, derdê mi tena xizmetê milî yo. Coka xebata kirdkî de ez xwu sey yew hênîyê sîneyê koyêk de hîs kena, ez xwu sey awe hîs kena. Kam teyşan o, wa xwu rê bişimo, rîyê xwu bişuwo û rayirê xwu dewam bikero şo. La tayê estê, awa xwu şimenê, fek û rîyê xwu şuwenê, dima zî çilmîya xwu erzenê mîyanê awe, hema şinê!...

Meselaya ziwani meselaya neteweyî ya. Ez bi xwu qayil a ke sehaya ziwani de zaf tewir xebatî bibê. Kam çî xebate keno, ez bi heskerdiş û sempatî ci rê wayîrîye kena. Mesela, qasê pancês kitabê ke *Weşanxaneyê Vateyî* ra vejîyayî, mi bi xwu redakte kerdî, mi newe ra nuştî, çape rê amade kerdî. Hema vajêne ke heme kitabênê *Weşanxaneyê Vateyî* ser o mi nuştê, mi pesnê înan dayo, mi dayê şinasnayîş. Ancî senî ke kovara *Vateyî* vejîyayêne, mi xebere viraştêne û *NetKurd* de, *Kurd-Pen* de, *Zazakî.Net* de, *Newepel* de dayêne

şinasnayîş. Ez bi heme samîmîyetê xwu hes kena ke ziwane ma, edebîyatê ma aver şiro. Derdê mi tena no yo. Labelê zaf kesî estê ke bi hesabanê hurdîyan hereket kenê, şexsî fikirîyenê, hesed kenê, xirabîye kenê...

Hetê madî ra rewşe senî bî, çiqas mesref şî?

Amadekerdişê nuştêyan û xebatan, ancî karê redakteyî, sere ra heta nika tim ez kena. No karêko zaf zaf giran o, zaf wextê mi gêno. Ez her nuştêyî panc-şeş rey wanena, raşt kena. Badê ke Bîlal mîzanpaj keno, ancî ez wanena, xeletîyan îşaret kena, hetêk ra ferhengê amade kena. Met-bea ra ardiş, seba aboneyan paket kerdiş, postexana ra yan zî termînal ra şawitîş, nê karê hemaltî tim barê milê min û Bîlalî yê. Heme xaçepersî Murad Canşadî amade kerdê; kaxidî ser o hepisxane ra şaweno, dima ez komputerê de newe ra nusena. Nê heme karî ma xwu rê kîseyê xwu ra, keremê zerrîya xwu ra kenê. Hema vajêne, seke ma cuya xwu na xebate rê weqf kerda. Ez vana, neslo ke ma dima yeno, qet nêbo wa nêvajo verênanê ma çîyêk nêkerdo!

Çend hûmaranê verênan de rotîş ra, aboneyan ra bineyke pere ame, seba çend hûmaran mesrefê metbea vejîya. Ancî tayê hevalê ke ma înan rê pê-sero rojname şawenê, înan tim heqê rojnameyî ma rê şawit. Keyeyê înan awan bo. Qismêk aboneyê ma zî zaf helalî bî, tim mesrefê xwu da. La qismêko zaf muhîm yê aboneyan reyke pereyêko cuzî dayo, hende! Qismêk zî tena adresê xwu dayo. Mesela, yew aboneyê ma Almanya de maneno, reyêk Diyarbekir de 20 lîra dabi, no pere mesrefê des nusxeyan yê heqê posta bîle nîyo. La bî şeş serrî ma ci rê tim rojname û heme hûmarê kovara *Şewçîla* şawitî. Reyêk ma yew hûmara *Şewçîla* kerdbî xwu vîr ra. Mêrikî hem bi e-mail mesaj şawit hem telefon kerd, va qey şima nêşawita. Ancî nê merdimî dades aboneyî zî peyda kerdî, ma çend serrî înan rê rojname şawit. La wad bo tu kesî yew qurîş pere nêda. Eno tena yew nimûne yo, zaf kesî û cayê wînasî estê ke merdim fedî keno behs bikero. Xwura ez nika behsê zilm û tehda bikerî, ma mîyan ra nê-vejîyenê.

Tena heqê metbea û kargo-posta, heta nika mesrefê 100 hûmaran, qasê 70 hezar lîra pere şîyo. Yanî bi pereyê verî 70 mîlyar keno. Verê cû ma nêzanayne postaxane de tarîfeyê rojnameyî esto, PTT zî ma ra qasê 6-7 mîlyarî lîra zêde pere girewt. Heta ma pê hesîyayî, Hasil Mûsil ra vîyart! Badê ke mi rewşa rojnameyî nuştêyê edîtorî de îzeh kerde, êdî mesrefê metbea û posta-kargoyî de zaf embazan ma rê ardim kerd. Keyeyê hemîne awan bo. Eke ardim û destekê înan ra nêbîyêne, mumkin nêbi ke ma hende dewam bikerdêne. Xwura sere de, ma vatbi, ma di hûmaran vejî, hela se beno. Dima ma va, çendna hûmaran zî vejî. Winî winî, ma ameyî resayî 100 hûmarî. Ardimê zaf kesan *Newepel* de esto. Vetîşê *Newepelî* teşebus û performansêko temamen sivil o. Mi gore, *Newepel* tarîxê ziwani û edebîyatê ma de hikayeyêka serkewte ya. Ma bi vetîşê *Newepelî* zaf qalibê wuşkî zî şikitî, ma zaf çîyê neweyî ardî meydan.

Mesela, senî?

Heme ziwanan de rojname prestîj dano ziwani, rojname ziwani keno wayirê şexsîyetî. Weşanayîşê *Newepelî* ra ver çimê kirdan de qîymetê kirdkî hende çinê bi. Vatêne “zazakî û qezete, hewwû!” *Newepelî* kerd ke şarê ma bi ziwane xwu bawer bo. Ma kirdkî kerde ziwane xebatan, ziwane rojnameyî.

>>>

Ma *Newepel* de zîwan zaf pak, winî rafîne, bê-qusur şuxilnayo. Sîstem û mentiqê zîwanî gore şuxilnayîşê zîwanî zaf muhîm o. Çimkî ti zîwan xirab bişuxilnê, zerar dîyeno zîwanî! Zafê kesan nêşkenê bi kirdkî bifikirîyê û cumle saz bikerê. *Newepel* esas nê hetan ra referans o, heta bi heta do winî bo. Çimkî ma sîstemê zîwanî eslê ci gore zaf bi dîqet muhafeze kerd; muhafezekerdişê sîstemê zîwanî nuqtayêka zaf hasas a, ancax filologî tey bi-vejê ke ma senî hasas têwgêrayê.

Ancî ma îsbat kerd ke merdim binê versîya sî-yasîyanê ma ra dûrî, bi hawayêko sivil zî eşkeno karanê winasîyan bikerê û ser bikewo. Nika belkî normal aseno la o wext nê çîyan rê cesaretê gêjan lazim bi. Ancî ma îsbat kerd ke şert nîyo îlla tena yew kovara ma estbo, ma biwazin, ma eşkenê roj-name û sewbîna kovaran zî vejî. Ma nîşan da ke qedera zîwanê ma destê ma de ya, kes nîno ma rê zîwanê ma aver nêbeno, gereka ma paştîya xwu bi destê xwu bikenin.

Yewna çîyo zaf muhîm zî no yo ke, ma formulasyonê nasnameyê ma yê komelkî muşexes kerd. Yanî ma pratîk de nîşan da ke kurdîti nasnameyê ma yê makro û mîyanê nê nasnameyî de çend nasnameyê mîkroyî estê; nînan ra yew zî ma kird ê. Û ma da zanayîş, her nasnameyo mîkro wayîrê şex-sîyetî yo, nê nasnameyê mîkroyî yê kurdan neke heteronom ganî her yew xwu rê otonom bo. Û ma bi xwu na otonomîye pratîze kerde.

Mîyanê şarê ma de averberdişê fehmê demokrasî de zî faydeyê *Newepelî* zaf biyo. Mesela, eynî hûmare de nuştoxêk behsê dînî keno, yewna behsê şimitîşê şerabî keno. Esas vejîyayîşê *Newepelî* bi xwu averşiyayîşê fehmê demokrasî rê mifadar bi. Û bi vetîşê *Newepelî*, ma vera polîtîkaya ke mîletê ma parçe kena de zî mucadeleyêko zaf cidî kerd.

Nê heme çî xwu rê bi xwu, winî tesadufî nêbî, heme bi zanayîş, bi tesewur virazîyayî. Nika badê ke rêçe virazîyena, her kes tey şîno, vanê qey xwura tim winî biyo. La ez zana Homayê mi zano, ma çî zehmetî xwu dima verdayî, ma çend fetlî û hokan ra vîyartî. Merdim nêşkeno îfade bikerê, ancax merdim biciwîyo!...

Ti eşkenê bineyke behsê xebata redakteyî bikerê?

Ez karê redakteyî seba perwerdekerdişê û res-nayîşê nuştoxan sey kursê zîwanî bikar ana. Kesê ke newe kirdkî nusene, zafê înan xirab dest pêkenê; ne nuqta, ne vîrgul, ne îşaretê persî, ne herfa girde, ne cumle, ne paragraf: her çî tîmîyanek û gelemşe... Tewr zaf zî hetê sazkerdişê cumle ra problemî estê, merdim fehm nêkeno ke vanê se. Gama ke ez nuşteyanê înan wanena, ez vana qey ez sey kerkencike winî çewt rayîr şîna. Zaf kesî estê kitabê înan weşanîyayê, yan zî master kerd, gelek meqaleyî nuştê, la hema nêşkenê yew cumleya tekuzê raşt saz bikerê. Merdim vano qey morceleyan mezgê înan de plaqaya fikirîyayîşê înanê kirdkî kerkitnayo! Ez vînena, tayê estê, nameyê xwu bile raşt nênusene. Belkî zî cidî nîyê!

Wexto ke behsê "redakte"yî beno, zaf kesî tena hetê gramerî û îmla ra rastkerdişê tayê herfan fehm kenê. Yan zî formê çekuyan ke Grûba Xebate ya Vateyî tercîh kerdê, şuxilnayîşê înan fehm kenê. La winî nîyo! Gramer, îmla û alfabe, tena yew hetê karê nuştîşî yê. Esas zîwan komplîkasyonê sîsteman o. Aql û mentiq, qaydeyê bikarardişê zîwanî, bi hawayêko raşt û fesîh bikarardişê zîwanî, belaxet û fesahetê vatişî zaf muhîm ê. Bikarardişê zîwanî huner o. Ti formê ke sey standard tecîh biyê gramerî gore rêz bikerê zî eke sey zîwanî hetê fesahet û belaxetî ra, hetê mana ra, îllahîm zî hetê semantîkî ra raşt nêbo, tena formê çekuyan û gramerî fayde nêkenê!

Zafê nuşteyanê ke yenê verê destê mi, hema vaje ke ez newe ra nusena. Mi nuştoxê neweyî tim ezîz kerdî û nuşteyê înan şerefdar kerdî; mi paxirê înan kerd zerrn. Mi kamca raşt kerdo, ez bi rengê sûr îşaret kena, apey şawena. Ez vana, heyran-qurban, keremê xwu ra, bala xwu bide ser, muqayese bike ke ti reyna hîna raşt binusê. No karêko zaf zaf zaf zehmet o. Qismêk nuştoxî dîqet kenê, vera-vera aver şînê. La zafê nuştoxan, ha vaje ha vaje! Tirkî vanê "gavur ezyetî!" Bi mi gawur ezîyetî da antiş. Êyê ke wina xirab nusene, zafê înan mi ra vanê, "Xwura raştkerdiş wezîfeyê to yo, ez nuştox a!" Ez vana "To nuşteyê xwu çend rey wend?" Vano "Tena mi nuşto, mi nêwendo." La ez nuşteyê her kesî çar-panc rey wanena, her wendiş de raşt kena. Ez winî vajî, zafê nuştoxan, seke şîrê ko ra yew kolî bibîrê biyarê bierzê berê mi, o qayde yo. Ez sey necaran ser o xebitîyena, kena mobîlya û nameyê înan ser o weşanena. Zafê înan nêvanê destê to sax bo zî, qismêko nuhîm dima înkâr kenê, nankorî kenê. La tayê zî estê, înan hem xwu aver berd, hem zî şekernenê, keda mi teqdîr kenê. Homa înan ra razî bo.

To bineyke verê cû behsê tehda kerd, ti eşkenê nimûne bidî?

Ez eşkena bi seyan nimûne bidî la merdim nameyê mîletê xwu ser o fedî keno. Ez tena yewe vajî. Ê serran, dades rojî roşanê newroze ra ver, hevalêko baş welatêkê Ewropa ra mi geyra, va, kitabê ke to Weşanxaneyê Roşna ra vetê, her yewî ra dades hebî lez bi kargo bişawe, ez cayê pîrozkerdişê newroze de stand akena, roşena. Zaf keyfê mi ame. Mi kitabî paket kerdî dayî kargoyê acilî yê teyareyî. Heqê kargoyî mesrefêko cidî girewt. Kitabî wextê xwu de şî resayî ci. Heval uca seba standî muracatê komîteya tertîbkerdişê newroze keno la destur nêdanê. Merdimanê xwu yê Diyarbekirî rê telefon akenê. Pers kenê ke no çî weşanxane yo. Nêyê tîyayî ke mi baş şînasnenê, vanê "Meverdên!" Naye ser o nêverdanê lajek tek yew kitab zî biroşo. Oxro ke zafê nê kitabî yê hepsîyan bî. Metnê înan bi hezar zehmet hepîxane ra sey destnuşte ameyê kewtê destê mi, koyan ra ameyê. Bi nê halê xwu yê nêweşî her metnî ser o ez bi aşman xebitîyaya. Mi hewnê şewan ro xwu herimnayo, mi çimê xwu kor kerdê. Mi newe ra komputere de nuştê, heta ke mi çape rê amade kerdê û weşanayê, ez zana Homayê mi zano mi çî dîyo çî nêdîyo. Axir biyê kitab û kewtê xizmetê zîwan, edebîyat, mîlîyet û nasnameyê mîletê ma, bîyê malê şarê ma. Tîya de mesele madîyat nîyo. Çîyo ke ruhê merdimî birîndar keno muamele yo, polîtîkaya. Ma fek hevaltî û biratî û kurdîti û zîwan û mîlîyet ra veradin, gelo nê termê "özgürlük", "demok-

rasî" û "halkî savunmak" yenê çî mana? Ez kamcîn "halk" ra ya? Gelo *Newepel* û *Şewçîla* bi zîwanê kamî vejîyenê, xizmetê kamî kenê ke hende çîne hesab bî, hende vernî ro înan ame girewtîş?

Êyê ke nêverdenê ma nefes bigêrin, tîya tim mi ra îstîfade kerdo; ma kurs û perwerde û meyman-darî bidin hetêk, xeberî, nuşteyî û roportajê ke ma bi hezar zehmet seba *Newepelî* amade kerdê, dima keyepelê *Zazakî.Net* de weşanayê, înan kopya kerdê, texprîf kerdê û rojnameyanê xwu de weşanayê. Tîya Diyarbekir de, da-vîst serrî qasê yew dewlete îmkânê înan estbî; bîna ra bigêrê heta bi her tewir ekîpmanî, xizmetê werd û qehweyî ra bigêrê heta bi meaşî... La înan yew nuştox, yew edîb nêvet meydan, seba zîwanî yew kadro perwerde nêkerd.

Sey vateyê peyênî ti wazenî vajî se?

Bî des serrî keyepelê *Zazakî.Net* aktîf o, 14 hûmarê kovara *Şewçîla* vejîyayî. *Weşanxaneyê Roşna* ra daçewres kitabî weşanîyayî, çend hebî zî çape rê amade yê. Bî 100 hûmarî *Newepel* vejîyeno. Nê heme zî winî pak, bêqusur weşanîyayê. Qaso ke şîma texmîn nêkenê, ez nê karan ser o bi cidîyet xebitîyena. Zaf xebat û meşgulîyetê mi estê ke kes nêvînenê. Û çîyo tewr giran mesûlîyetê keye û kulfetî mi mil de yo. Yew karê min o daîmî çîno, sîgortaya mi çîno a, ez xwu rê karê rojane de, însatîtan de xebitîyaya. Mi zaf hikaye û şîrê xwu kaxidê çimentoyî ser o nuştê. Nika çîqas xebatê ke mi kerdê, ma winî xeyal bikin, yanî ma ferz bikin ke qet nêbîyê, çîno ê. Şîma ra çî aseno?

Ez minet nêkena helbet, mi keremê zerrîya xwu ra bi hîsîyatê xwu yê mîlî û bi fedakarî nê xebatî kerdê. Eke mi xwu rê sewbîna karî bikerdêne, kamî mi ra vatêne se?

Heto bîna ra, seba ke nuştoxê neweyî vejîyê meydan, mi hetê xwu yê edebî zî feda kerd, mi kerd qurbanê perwerdekerdişê nuştoxan û kadroyanê neweyan! Merdim reyke yeno dînya. Ez wazena xebata xwu ya edebî dewam bikerî, edebîyat zerrîya mi de sey hesrete mendo...

Mîyanê enê karan de zaf tecrubeyê mi virazîyayî. Mesela, verê cû, mi vatêne kurdê ma çîra nê halî de yê, çîra nêbîyê wayîrê yew statu. La nika mi rê ecêb nîno! Verê cû mi her kes sey xwu samimî zanayne. Mîyanê na xebate de mi her tewir merdimî dî!

Ez bi xwu her kesî ra hes kena, ez qîymet dana her kesî, caran bi teasub (önyargı) nêewnîyena, ez wazena her kesî rê ardim bikerî. La gama ke ez vînena amancê tayê însananê ma sîrf xirabî ya, îfleh nêbenê, demeyêk ra pey, ez verê xwu înan ra tadana, ez înan hişê xwu ra esterena erzena. Çimkî mumkin nîyo ke îfleh bibê. Ê heq nêkenê ke mîyanê hafîzaya mi de ca bigêrê. Eke neheqîye bi mi kerda zî, ez teslîmê Homayê xwu kena û xwu rê ewnîyena karê xwu ra. Wextê mi çîno ke ez her kesî dir hewt û heşt bikerî. Tu derdêkê min o şexsî çîno, derdê mi şexsî zî nîyê. Karo ke ez kena, vateyo ke ez vana, esero ke ez ana meydan, gereka mîletê mi rê, mîlîyetê mi rê, huner, edebîyat û kulturê ma rê, nasnameyê ma rê faydeyê xwu bibo. Û ez caran kesî dir reqabet zî nêkena. Ez tim wazena bineyna bixebitî, bineyna xwu aver biberî ke mîletê mi rê faydeyê mi bibo. Mi nê heme karî bi hîsîyato masumane û bi ruhêko amator kerdî. Esla ez teqdîrkerdiş teleb nêkena, ez nêvana wa kes paye bido mi, wa heqaret nêkerê bes o.

Nika ez ewnîyena xwu ra dima, hezar bar şukîr Homayî rê, xebata mi de, cuya mi de çîyo ke qasê mîsqalêk zerarê xwu mîletê mi rê, însananê ma rê bibo, pratîkê mi de çîno. Elhemdülîlah. Çîyo ke ez ci ra bişermayî, ci ra fedî bikerî zî heyatê mi de nêbîyo. Tîya ra pey zî însalah Homa mi nêdo şerme.

WERDÊ MA

Çoregê Roşanî

Amadekare: Bêrivan Bulut

Malzeme: 5 qedehî ardî, nîm kîlo şit, 1 qedeh mast, 4 kewçikî rûnê keyeyî, 1 qedeh rûno helnaye, 1 kewçike şekero toz, nîm kewçike sole, 2 kewçika çay mîraz, 1 paket sodaya nepixnayîşî, 1 kewçike reşreşik, nîm kewçike dermanê çoregan, nîm kewçike mehleb, 1 hak û 1 kewçike kuncî.

Virastiş: Mîraz û şekerê tozî dekerê mîyanê nîm qedeh şitî, têwdê wa baş bihelîyê. Ardan, rûn, şit, mast, sole, reşreşik, dermanê çoregan, mehleb û mîrazî hemîne yew firaq de dekerê tîmîyan û bialawê. Nerme-kîya mîrî wa hendayê nermikê goşî

bo. Dima yew pota pak bierzê mîrî ser, hewayo normal de teqrîben nîm saete yan çewres û panc deqayan de mîr yeno we. Eke mîr nepixîya, yanî ame we, texteyî ser o bi tîre akerê, wa bibo pehn. Pê kardî rindek şeş çoregan cirabikerê; şima eşkenê çore-

ganê xwu çargoşe virazê yan sey şilê paqlawa nuşteki zî virazê. Şima eşkenê sey gileyê porî dergankî bimûnê yan zî sey gule giloverkî tîro bipêşê. Êdî keyfê şima senî wazeno, o qayde şekil bidên çoreganê xwu. Her şeş çoregan tepsî de rindek ronê. Hakî yew tase de bişiknê, kuncî zî dekerê mîyan û biçelqnê, dima pê firçe bisawê rîyê çoregan ra. Verê cû firine 50 dereceyî sûr bikerê hema tepsî bierzê ci. Eke şima tepsî eşte firine, eyarê germî biyarê 200 dereceyî. Davîst deqayî badê pey ke rîyê çoregan bibo pembe, bizanê ke êdî peyşayê. Tepsîyê xwu vejê û dima bi afiyet biwerê.

QERENFÎLE

Sedef Kandemir

Ez key qerenfilan bivîna, zerrîya mi lerzena. Sey heme çî hîkayeya qerenfile zî esta. Mîtolojîyê Likya gore, Zeus û Leto rê yew keyna bena. Namayê ci Artemîs bena.

Artemîse tîr û kemanî dir zaf eleqedar bena. Cuya xo tîr û kemanî ser o awan kena. Artemîse hedefê xo baş kifş kena, nîşan gêna û...

Zerrîya aye de dejêko qij zî anêbeno. Seke Artemîse neçîr-wana kaînatî ya.

Rojêk Artemîse şina daristan la tu heywanêk nêvînenê ke bi-kîşa. Artemîse daristan de raştê yew şiwaneyî yena. Şiwane bilûre ceneno. Artemîsa zalime vana "Ti bilûre cenenî coka heme heywanî remayê!"

Artemîs zaf hêrs bena, koyî lerzenê. Artemîs uca de çimanê şiwaneyî vejena. La dima fehm kena ke şiwane masum o. Zaf poşman bena. Labelê poşmanî fayda nêkena! O ke şîyo êdî yeno?

Herinda çimanê şiwaneyî de di qerenfilî abenê. Qerenfilê sûrî. A roje ra pey qerenfile bena remzê gonîya masuman.

Qerenfile keyeyê masumî, poşmanî û neheqîye yo. Eke ma raşt biewnîyê eyne ra, ma do zereyê xo de di merdiman bivînê: yewe Artemîs a, yew zî şiwane.

Herinda çimanê şiwaneyî de di qerenfilî abenê. Qerenfilê sûrî. A roje ra pey qerenfile bena remzê gonîya masuman.

Qerenfile keyeyê masumî, poşmanî û neheqîye yo. Eke ma raşt biewnîyê eyne ra, ma do zereyê xo de di merdiman bivînê: yewe Artemîs a, yew zî şiwane.

QAREYÊ FÎLMÎ

Necîbe Kirmizigul

Serneweyêna ma xo dima verda. Wext sey awe herikîyeno. Heme çî vurîyeno. Ma zî sey versî na dinya ra ravêrenê. Ê ke kewnê cuya ma, ê ke vejîyenê. Ê ke vindî benê...

Çiyêk eynî nêmaneno. Cuye herikîyena. La tena ge-ge zerrî nêherikîyena. Yew ca de cemed gêna. Tîjî akewena, şina awan. Qet tesîre xo nê cemedî rê çin o. Hîna zerrî zaf qefilîyena. Qet cemedê ci nêhelîyeno. Ti vanî qey yew qareyê filmî cemedêno. Ti se bikerê, ne aver şino ne zî apey. Tim eynî çî! Ne virastişê ci mumkin o ne zî dest ci ra beno. Ti vanî qey rojên film kotî de mendo se, uca ra dewam bikero. Zaf filmêno derg o. La hema destpêk de cemedîyayo. Peynî de do se bîyayê? Do şa biqedîyayê? Kam zano? Belkî... Belkî filmêno qet şa nîyo. Zerrî hende ke bala xo daya filmî, teber de cuye herikîyena, vurîyena qet ferq nêkena. Cuye ê filmî ra îbaret a.

Goreyê gelek merdiman tena yew çareyê zerrî esto. Ê qareyê filmî bierzê, çekero, bişikno! Biewnîyo xo ra ver, qareyê filmî xo dima verdo. Mefikîrîyo, xo vîr ra bikero! Xo azad bikero, bivejîyo teber, qeyd û bendandê xo ra bireyo! Belkî zî heqdar a! Nêzana.

La zerrî heq û neheqîye goştarî kena? Heq û neheqîye karê zerrî nîyo. Tew bala aye nêanceno. Eslê xo de neheqî zî nîya. Zaf şaîran bi qalanê xo ya paştî daya zerrî. Oğuz Atay vano: "Çîyo ke ma cêra kerdê eke merg nîyo, heyfî bîyo. Ma xeta kerda." Belê, zerrî rê tek bêîmkanîye merg o! Sewbîna heme çî mumkin o. Goreyê zerrî merdim xo rê bi xo bêîmkanîye virazeno. Dêsan ronano. Reyna Cemal Süreya vano: "Na sûke de ti esta, ez esta, hema ma çin ê."

01.01.2017

MAMIKE

Qedrîya ya, Bedrîya ya
Bana ser a geyraya
Dolbenda xwu dirnaya
Herra werdî rijnaya
Şarî waştâ nêdaya
Xwu rê ronîştâ bermaya

Arêkerdoxe: Mizgîn Kulata

Mamo Hûs yewo kar-ker beno. Dew de cuweno. Rezê Mamê Hûsî beno. Mamo Hûs weş hawnêno rezê xwu ra.

Beno wesar rezê Mamê Hûsî vilan akeno. Dima ra ê vilî benê hesirmî. Hamnanî hesirmî bena engure. Engure verê ra bena pîle û bena şêrîne. Mamo Hûs tebax û êylul de qaso ge eşkeno engurey xwu weno. Engura zêdî zî pê zimistanî boro keno wişk, keno eşkican. Eşkicî verê tîcî de benê wişkî, benê şêrînî sey hengemînî.

Beno zimistan, Mamo Hûs verê ra eşkicanê xwu tay-tay weno ke eşkicê cê leze nêqedyê, pê zimistan bixelesno. Liwêke yena verê kê Mamê Hûsî. Mamo Hûs eşkican tay-tay dano liwe zî. Rocêke, di rocî, hîrê rocî... Hendî eşkicî tehmanê feke liwe. Liwe wazena ge heme eşkicî bibê ê aye. Vana "Ez se bikerî ge heme eşkicî mi rê bimanê." Xwu ro Mamo Hûsî nana ro, cay eşkican vî-nena. Mamo Hûs wexta ge şino teber, a zî wirzena we şina zere ra eşkican ana teber de limnena. Mamo Hûs beno veyşan yeno keye. Zerrey cê eşkican wazena. Şino kîler ge henî eşkican boro. Hawnêno ge eşkicê cê çini yê. Mamo Hûs beno gêc, heş sere de nêmaneno. Vano liwe heme eşkicê min werdê, ez o aye bikişî. Serê kulîne ra dar gêno û vazdano teber. Mamo Hûs ver bi liwe şino.

Liwe vana "Heywax, Mamo Hûs ti hamey! Eyro dizdêke kewtê kê to, heme eşkicê to eştî ra paştay xwu û

MAMO HÛS

Wesîle Doğuç

vazda şî." Mamo Hûs zî vano qey liwe rast vana. Mamo Hûs vano "Dizd kamco het a şî?" Liwe vana "Hetê koy wa vazda şî."

Mamo Hûs zî hetê koy wa vazdano şino liwe zî tedir vazdana. Liwe vana "Mamo Hûs kelay xwu berze ti go bibê şenik û leze vazdê." Mamo Hûs kelay xwu erzeno.

Liwe vana "Mamo Hûs çeketê xwu berze ti go bibê şenik û leze biresê dizdî." Mamo Hûs çeketê xwu erzeno.

Liwe vana "Mamo Hûs êlegê xwu berze ti go deha leze biresê ci." Mamo Hûs êlegê xwu erzeno.

Liwe vana "Mamo Hûs gomlegê xwu berze ti go deha bibê şenik." Mamo Hûs gomlegê xwu zî erzeno û verê ra vazdano.

Liwe vana "Mamo Hûs şerwalanê xwu zî berze, tay mend ti go biresê ci." Mamo Hûs şerwalanê xwu zî veceno û erzeno.

Liwe vana "Mamo Hûs pîcemanê xwu zî vece." Mamo Hûs pîcemanê xwu zî veceno erzeno û vazdano.

Liwe vana "Mamo Hûs Mamo Hûs! La o çî yo miyanê linganê to de şeyeno tîra, giran o, ê zî tera bike berze, ti go deha leze vazdê." Mamo Hûs kelecânî ra şaş beno, vano şelep darî dano miyanê linganê xwu ro, hêlik û gunikanê xwu zî tera keno.

Mamo Hûs payanî ra sey dare gineno erd ro, ruh dano, mireno. Heme eşkicî liwa fenekere rê manenê.

WAŞTIŞ

Asmêno!
Keweyo
Mi rê vengêk
Tîje ra şewlêk...

Dewrano!
Bêwareyo
Eşqê Zarîfa Xatune ra dilopêk
Şîra Alîşerî ra helmêk
Wela Şey Qajîyî ra lapêk...

Erdo!
Sîyayo
Mi bi o eşq
Mi bi ê hesiran
Mi bi o hez bigê virarîya xo...

Bedrîye Topaç

Cayêk beno cayêk nêbeno, yew xone beno, zaf weş merreyan tepişeno. Wahîrê ey ci ra zaf heskeno la feqîr o. O semed ra teyna pê nono wişki xoneyê xwu miqat keno. Rocêk xone nono wişki ra eciz beno, wahîrê xwu ra hêrs beno û sareyê xwu gêno şîno gemi. Gemi de yew luyî dir rastê pê yenî. Gemi de çew luyî ra hes nêkeno û hemî heqaret bi aye kenî. Ambazê luyî çînê yo, teyna zî hewîyê aye nîna. Xone zî gemi de newe yo, çewî nas-nêkeno. Luyî qayil bena xoneyî dir bibo ambaz û vona "Bê ma bibin way û bira." Xone zî terseno gemi de teyna bigeyro, fikrê luyê bi weşê ey zî şîno, qebûl keno vano "Temam wayê." Luyî û xone danê piro şînê keyê luyê. Keyê aye ha şeqê yew kerrî de yo. Vernî ra teng o la pey ra hera yo. Luyî vona "Bira ti keye de vindî, ez teber de geyrena, seyd kena, ma rê çî ona ma wenî." Tersena ke sewbîna heywûnî xoneyî bivînê û ambazê aye ci ra bigêrê, reyna teyna bimano. Xone zî bineyke ximbil beno, rehetî ra zaf heskeno. Mixara luyî de yew kunco weş de ca dano xwu û mexel beno.

Luyî şîna gemi, tewir bi tewir teyr û milçikon seyd kena û ona. Xone pê keyf û zewq weno û lînganê xwu lêseno, awka fekê xwu estereno. Nimajê, taystereyê, yereyê luyî ona û xone weno. Yew aşme, çewres rocî ra pey xone hendi beno xurt, nêşkeno şeqê kerrî ra veciyo. Heywûnê gemi ownîyênê luyî tim û tim ha teyron û milçikon kirîşnena mixaraya xwu, şik kenî û luyî ra persenî vonî "Ti yew luya neçar a, hendik seyd û goşt ti se kena, senî wena?" Luyî vona "Birayê mi Çilîlî Paşa gemê peyê hewt koyûn ra ûmeyo, meymanê min o. Ez seyd kenanêkena, kirîşnena-nêkirîşnena, birayê mi Çilîlî Paşa zî weno-nêweno nêbeno mird." Heş û verg û xoz zî vonî "Atika luyî, ma çî semed estê? Ti wayê Çilîlî Paşa ya, ti qey nêvana? Ma çiqas cayil ê, nezan ê! Ma senî ti nas nêkerda? Helbiko beylî bi, ti yew luya cisê pîlî ra ya. Wilay ma hinî qebûl nêkenê, ti seydî dima bigeyrê û bi-betalîyê. Ma seyd kenî û onî ti û Çilîlî Paşa rehet-rehet biwerî. Ma rica kenî Çilîlî Paşa ra vacî, wa ma xizimkar qebûl bikero." Luyî vona "Ez hê birayê xwu ra pers bikerî, beno ke qebûl bikero."

Roca bîni luyî mixarayê xwu ra sareyê xwu vejena ke çî bivîno! Heşî yew hingdara sîtkî ristimon a wekerda hingemîn ardo. Vergî yew biza xurt û goştine arda. Xozî say, alunçî, mişmişî, henguri û incîlî ardê, ha fekê berî de pawenê. Luyî yena verî eyin û vona "Çimê şîma roşn bo, Çilîlî Paşa şîma sey xizimkar qebûl kerdî, la gerek

ÇİLİLÎ PAŞA

Newe ra nuştox: **Mehmed Emen**

şîma çeray çimî ey ra niasê, çimko Çilîlî Paşa zaf sinîrlî yo, eger hêrs bibo, şîma hîrê hemî zî pê purt a weno!" Heş û verg û xoz vanî "Ney waka luyî, ti etir meku, Çilîlî Paşa kerem kerdo, şeref dayo ma û ma xizimkarê xwu qebûl kerdê, êdî ma çî wazenî? Ti nika şo verê paşayê ma, çî emîrê ey bibi ma ra vacî. Ma zî şînî Çilîlî Paşayê xwu rê tewir bi tewir seyd kenî." A roce ra pey, roce de hîrê wextî werdê luyî û xoneyî yeno eyin lîngî. Luyî zî sey xanimon wena û geyrayîş ra kona.

Rocî rocan fetelnenê, emnûn şîno payiz yeno, payiz şîno zimistan yeno. Gemi di zaf heywûnî nêşkenê werd peyda bikerê û veyşûn manenê la werdê luyî û xoneyî yew wext zî nêbiriyeno. Xizimkarî roce hîrê wextî kirîştîşê werdî dewom kenê. Qeydê emnûnî nêşkenê tewir bi tewir teyran biyarê la dewûnê nêzdîyon ra kergan diznenê, qotê darûn ra simoreyan, erd kenênê merreyan vecenê, roce hîrê wextî saetê werdî de werdê eyin hedre kenê. Heş û verg û xoz zaf rocî veyşon manenê, geste ver kuwenê. Tersenê, vanê Çilîlî Paşa veyşon maneno, çik nêwenê, paşayê xwu rê benê. Pê zor û zehmetê, pê feqîrê û belangazê zimistanî vîyarnenê, resenê wesarî. Rayna tewir bi tewir heywûnî, teyrî, milçikî, arwêşî, simoreyî gemi ra vila benê. Karê xizimkarûnê luyî û xoneyî zî beno rehet.

Rocêk heş, verg û xoz vateyê xwu kenî yew û vonî ma qey xatîrê Çilîlî Paşayî yew zîyafet bidin. Gemi de geyrenê, heywûnonê bînon ser o fors kenî, vonî "Ma xizimkarê Çilîlî Paşa yê." Şînê luyî vînenê, seba zîyafetî aye zî razî kenê, ca û wextê zîyafetî bellî kenê. Luyî vona "Ma zîyafet bidin, la heydar bibîn wa Çilîlî Paşa şîma nêvîno, çiyêk weşê ey nîşiro şîma pey purt a weno!" Ê zî vonê "Waka luyî ti meterse, ma xwu nimnenê, qey Homayî dîyayîşê paşayê ma ma rê zaf mevîne." Luyî zî vona "Temam, bineyke sebir bikerê, ez Çilîlî Paşayî razî kena." Rocî yenê rocî vîrenê, emnûn yeno, wextê zîyafetî zî yeno. Heş şîno kişta dewî ke verê çemî de cînekon lîen nayo adîrî ser, ha awki kenê ger-

min, cilûn şîwenê. Cînekî heşî vînenî, tersenî, qîrenî û remenî. Heş zî beno lîyî ro, reyarê gemi gêno.

Verg şîno ko, bola pesî çerena, yew merga kewe ya, vaş yeno heyane çaqan. Ownîyeno şîwane ha binê dare de verestî de kewto ra, di hebî bizon gêno û pereno.

Xoz zî şîno cûwen, merdimêk ho xele vîjnayo, kerdo telîson û ha simer dekeno xîraran. Hendî nîmtik yeno yew telîsê hebî gêno, beno. Tek zî pê nêhesyeno.

Adir wekenê, lîyî nonê ser, heb girênenê, bizon serbirnenê erzenê lîyî, heb û goşt pewjono. Nîzdîyê ameyîşê Çilîlî Paşayî heş çemeliyeno vejyeno dare ser, verg şîno binê wersî û xoz zî erd keneno, çalêk virazeno, pelûnê dare anceno xwu, sareyê xwu temereneno, teyna yew çimê xwu teber a verdeno, vano ez Çilîlî Paşayî veynî. Luyî pê zor û zehmet xoneyî şeqê kerrî ra vîyarnena û ona cayê zîyafetî. Xoneyî hendi werdo hendi werdo biyo sey golikî. Dor û verê xwu geyreno, onîyeno adîrî ser o lîye ha girêyeno, pencê xwu derg keno yew kate vejeno gaz keno, fekê ey veşeno, kate erzeno, qîreno û bareno. Dari de heş, binê wersî de verg, binê pelûn de xoz tersî ver recefîyenê.

Xone onîyeno binê pelûn û pûşî de çimê xozî berqiyeno. Xone vano qey merre yo, vazdano penc dano piro, xoz bareno-qîreno xwu dima nêonîyeno tim remeno. La qirtê xoneyî zî qerefîyena, rêxe erzeno, remeno, çemeliyeno dare, vano, ez xwu bixelesnî. Heş vono "Heh! Xoz rema, xwu xelesna, nika Çilîlî Paşa mi pê purt a weno!" Û xwu dare ra erzeno war, o zî tim remeno. Xonê şaş beno. Vano ez xwu bierzî binê wersî, xwu binimnî, binê wersî de zî kowno vergî ser. Verg vano "Heh! Heş zî rema xwu xelesna la nika Çilîlî Paşa mi pê purt a weno!" Qiz-qiz keno, qîreno û heyânî game ra vejîyeno vazdano remeno.

Teberê gemi de heş û verg û xoz yewbînon vînenê. Xoz vano "Tay mend Çilîlî Paşa mi biwero!" Heş vono "Tay mend mi biwero!" Verg vano "Tay mend mi biwero!" Tersî ver qerar gêne vonê "Ma game Çilîlî Paşayî rê verdin." La eynî wext de qîrf ginayo xoneyî ro û heyânî dewî vazdayo remayo, xwu dima niownîyayo. Soxîn ownayo ke nono wişk zî biwero, geste ver bimro zî reyna çare keyeyê wahîrê xwu niverdo, êdî dewî ra nivejyo. Vato "ez cayê xwu, keyê xwu û welatê xwu de pê areq û xebatê xwu nono wişk û bêsolî wena, gemê şari de destê şarî ra pê ters teyr û milçikon nêwena. A roce ra pey ey merreyî tepîştê, wahîrê ey nono wişki dayo ey la her di zî biyê şa.

ZEREYÊ MI DE ŞEWAT

Bawerê Axon

Ti pê kilam û helbestan
Eşqê xo eşkera biki mi rê
Wa bêntarê ma de
Ware û koyî, zîyarî bibî

Ti pê estanikanê efsunan
Peyamê xo bierşawe mi rê
Destê tu
Wa qe destê mi de nêbî

Ti pê dej û hesran
Sewdaya xo mi binawne
Wa zereyê mi de şewat
Bibo cehenem

Ez nêşêno bêro nêzdîya to
Eke ez bêro
Bêbîna vaya mi qerefîna
Baxçeyê mi nêbeno zergûn
Hêgayê mi beno çol
Ez sefaletê de maneno

DAYÊ

Suleyman Kaynun

Ez hesreta dayê xwu wa
Dayê şîrin a, ez muhtacê ya wa
Kom von se wa xwu r' vajo
Çew herindê dayê mi nigêno

To ma eştên xwu paşt çarnêne
To ma şutên, non dêne ma
Ma heskerdiş to ra musêne
To holî wetêr çik nizonêne

Wexta ma xeverê to nikerdên
Ma hîn kuwayîş heq kerdên
To dayne ma r' ma bermêne
Ti verar şîyne ma ra, ma r' bes bi

Hevalê min ê en hol way û birayê min ê
Çew zon, yê zî cayê to de bîy pîl,
to ra musayê

War mi vijên, holîy mi wazên
Ma hot hebî way û bira yê; ze yow ten ê

Çend serrî yê ez ha mekteb wenena
Mi zaf kitabî wendî, zaf derse gurete
La çewî zê to hema derse mi nida
Çewî zê to holîy mi nêwaşta hema

Cîhan yow per a, ti yow per a
Ma qîymet to nêzon se, heywax ma rî
Bê to ez malê dinya pê se kerî
Dayê dayê, cîgera mi dayê

ENWER PAŞA!

Vatox: Kalo Qiz

Arêkerdax: Dr. Daîmî Cengiz

Enwer Pasa, Enwer Pasa!
Ti hem zalim a, hem sas a
Hem kor a, hem las a
Urum Dujiye de verva Wurisî
Pakayê zimistonî de vîr a û ves a
Cendegê ma tayr û turê yavanî rê
Biyê bar û hes a...

Enwer Pasa, Enwer Pasa
Yê to nolotî ya, rametî to rê has a
Ame gina ro meytê mêrxasa
Teper nêkerd, tersa
Taft de eve tawig remna
Sey Welîye Raqasa
Va ke "Teres mereme!
Gonîya to gonya ma ra xas a?"

Enwer Pasa, Enwer Pasa
Hervê Wurisî yo, kayê domonû niyo!
Ti ça honde kor a, sas a?
Meratê serdî û vîranên û vêsaniye ver
Esker koto telas û tamasa.
Ostoro peyên kî sare birno
Herz û xir hot neferû rê biyo bar û hesa
Eskerî sirê ardo postal û çarixû
Je lû û lekasa.
Ala xezevê Haqî de nîyade
Esker nezeliyo ve dar û berî ver
Vêsaniye ra koca, tasa
Pasa, san û serefê tu yo
Halê ma ana ra ho vîrî, ho rê mird pê bena sa.

MI TELAQÊ NA DEWLETE EYŞT

Alî Xaldî

Mi wazenamyê xo da û
telaqê na dewlete eyşt. Bi
vîst û new serrî ke ez na
dewleta peymenda, çikûd û
heme hetî ra feqîre rê xizmet
keno. Ez eyro roc, xo ra pey
ewnîyeno ke hîna zaf poş-
manî ya. Kaşka mi verê cû
gironeya xo na dewlete ra bi-
feletnayêne. Na peymenda
ma de hal nêverda, hetika ma
berde. Goşt û posteyê ma
werdî û estyeyê ma tenê
mendî. Ma bê cewher û bê ber
mendî. Yan zî cewher û berê
ma qedêna. Xeyrê na dewlete
merdimanê kedkaran rê çini
yo. Gune û sucê na apeymenda
zaf ê. Yew ney hezar
hebî herî zî nêşkenê gune-
yanê na dewlete bar bikê û he-
wanê. Çike demê osmanîyan
ra heta eyro gunayê aye zaf
pêser biyê.

Ma biyerê xeyr û guneyanê
xo ser. Nê vist û new serrî
miyan de hewlî û xirabîya ma
zî muhtacê rexneyî yê. Hetêk
ra ma şirikê guneyanê na dew-
lete yê, heto bîn ra ma verba
polîtîkaya na dewlete kelem ê.
Mamostayê kurdî beno ke po-
lîtîkaya dewlete ya asimilasyo-
nîst û nijadperest erey finaya
la çi heyf ke netîce nêvuryayo.
Ez ge-gane biyayena ma û
mamostayanê tirkanê nijadpe-
restan têverşanena û vana bi-

yayîşê ma baş o. La ti ke bi-
ewnî netîce ra, netîce nêvur-
yeno.

Labelê merdimêk xo rexne
biko, suc û guneyê gunaba-
ranê bînan pak nêbeno. Aye
ra, vernî de kurdê welatper-
werî, dima heme kurdî gereka
gunebarîya xo veynî û no der-
heq de game bierzî. La no der-
heq de hêvîya mi çini ya! Kam
hêrs beno wa bibo, wazenê wa
şêro kam kerraya xişne esta
sereyê xo pirodo. Fikrê mi ay o
ke, kurdan de hişmendîya ne-
tewayetî çini ya, ma vacî, aya
ke esta zî zaf kemî ya, ci ra
çiyêk sadir nêbeno. No derheq
de zaf nimûneyî estî, kê eş-
kenê bidî. La çîyo ke ez pey
decawo, şarê ma verba ma tim
û tim çimsur û gurêx o, verba
mamostayanê ke tirkan de fek-
girewte û destpêsernaye yo.
Ez yew xatiraya xo vaco, şima
ke meramê mi hîna weş fam
bikî: Tayina yew mamostayê
kurdî vejyena yew dewa Sem-

sûrî. Kuno rayir şono,
beno nizdiyê dewe, vey-
neno ke yew dewic ha cite
keno. Hewesê mamostayî
yeno, selam dano dewicî û
yewbînî persenî. No ma-
beyn de mamosta vano
"Xalo eke musadeyê to
bibu ez binêk cite bikero."
Dewic vano "Musade yê to
yo." Mamosta dest pê-
keno, cita xo şono yeno...

Vano "De wehe Şemo!
Ha Kejo!" No are de dewic
fam keno ke mamosta
kurd o. Mamosta ke he-
wesê xo girewt vênda dewicî
dano vano "Xalo ez hinî şono.
Xatir bi to." Dewic vano "De
bajo lo! Mi va qey ti çî yî. Ti zî
sey ma kurmanc î."

De bêrî nê herî na awke ra
derbaz bikê! Dej û gosirmetêko
bîn zî esto, nameyê qicanê ma
wo. Ti ewnîyênê nameyê xo
Bêrîvan a, Jiyan o, Roşna ya,
Gulda ya... Yan zî Berxwedan
o, Serhildan o, Bager o, Bahoz
o... La zîwanê xo nêzano! Aye
ra ma çew zî pîr û pak niyê!

Labelê nezaniye û kema-
nîya ma na dewleta nijad-
pereste pak nêkenê. Aye ra,
gereka ma helê ra ver telaqê
na dewlete birezî û birîna xo bi
destê xo derman bikerî. Belê,
telaqeyişîşê na dewlete beno
ke çiyêko zaf redîkal bêro fam-
kerdene, ney ez bi xo a mana
de redîkal niyo. Ez nêwazeno
sey tayê merdiman vatiş de re-
dîkal bî la emel de veng û vala
bî. Ez vano, wa qasê fikrê xo
zîkrê merdimê bibo bes o.

Ferhengek

ameye (n): gelecek, istikbal
banik (n): evcik, oyuncak ev
belênayîş (n): yutma
bêrehm, -e: acımasız
çenge (m): yarım avuç
çilmî (m): sümük
domanek, -e: çocuksu
esteritiş (n): sıyırma, silme
germpay kerdene: yalakalık
hişmendîye (m): zihniyet
kerkitnayîş (n): kemirme
kevneşopîye (m): gelenek
komel (n): toplum
komele (m): dernek
necar, -e: marangoz
nuşteki: yazılı, yazınsal
oxro: oysa
pêşniyaz (n): öneri
proses (n): süreç
serkewtiş (n): başarı
şithelal, -e: temiz süt emmiş
wendegeh (n): okul
xeter, -e: tehlike

vergvaşê kurdî
(Darahênî)

vilbêkoka kurdî
(Dêrsîm)

xamxamokê kurdî (Gêl)
ziplingê kurdî (Pali)
zipzibeyê kurdî (Çolig)

Kurmancî: dîbekê kurdî,
gurnîskanê kurdî, giyagurgê
kurdî, gurgehê kurdî, gurgê
kurdî, xilikê kurdî
Soranî: gurikê kurdî,
helezmişewerê kurdî,
Goranî: giyakujê kurdî,
kêrkelega kurdî

Latînî: *Orobancha kurdica*
Tirkî: şark baklakıranı

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

BIYÊ

Abdulah Yakişan

Awkê Muradî ra gunî herikîyena
Koyê Şerefedînî bermeno
Rîyê welatê ma sipîloç biyo
Helî kewtê asman
Û zerrîya ma biya tenge
Vengê ma biyo kilm
Biyê
Biyê meymanê zerrîya mi
Se ben biyê
Bîyê sareyê xwu zanîyê mi ser ne
Heskerdiş ra
Sînayîş ra
Holî ra
Hêvî ra
Behs bikere